

Briuselis, 2016 03 17
COM(2016) 151 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl tvaraus biocidų naudojimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES)
Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo 18 straipsnį**

(Tekstas svarbus EEE)

Turinys

1.	ĮVADAS.....	3
1.1.	Biocidinių produktų reglamentas (BPR).....	3
1.2.	Tvarus naudojimas.....	4
1.3.	Ataskaitos tikslas.....	4
2.	KAIP BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ REGLAMENTU PRISIDEDAMA PRIE TVARAUS BIOCIDŲ NAUDOJIMO?.....	5
2.1.	Geriausios praktikos skatinimas siekiant mažinti biocidinių produktų naudojimą.....	5
2.1.1.	Geriausios praktikos nustatymas suteikiant produktų autorizaciją arba patvirtinant medžiagas.....	5
2.2.	Veiksmingi biocidinių produktų naudojimo stebėsenos metodai.....	6
2.3.	Integruotosios kenkėjų kontrolės (IKK) principai ir biocidinių produktų naudojimas. Geriausia praktika.....	6
2.3.1.	Geriausios praktikos kodeksai.....	6
2.3.2.	RVASVT.....	7
2.3.3.	Standartai ir sertifikavimas.....	7
2.4.	Konkrečiose vietose, pvz., mokyklose, darbovietėse, darželiuose ir pan., kylanti rizika.....	8
2.4.1.	Dabartinė padėtis.....	8
2.4.2.	Informacijos sklaida.....	8
2.5.	Geresnio įrangos, naudojamos taikant biocidinius produktus, veikimo svarba.....	9
3.	INOVACIJŲ SKATINIMO IR TVARAUS NAUDOJIMO PROPAGAVIMO PRIEMONĖS.....	10
3.1.	Netvirtinimas, pakeitimas ir lyginamasis vertinimas.....	10
3.2.	Ženklinimo sistemos.....	10
3.2.1.	ES ekologinio ženklo reglamentas.....	10
3.2.2.	Pramonės iniciatyvos.....	11
3.3.	Geriausi prieinami gamybos būdai pagal Direktyvą 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų.....	11
4.	IŠVADOS.....	12

1. ĮVADAS

1.1. Biocidinių produktų reglamentas (BPR)

2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 528/2012¹ toliau – BPR) reglamentuojamas biocidinių produktų tiekimas rinkai ir jų naudojimas. Biocidinių produktų reglamentu panaikinta Direktyva 98/8/EB² (toliau – BPD); jis pradėtas taikyti 2013 m. rugsėjo 1 d.

Biocidiniai produktai, pvz., dezinfekantai, medienos konservantai, insekticidai, vabzdžių repelentai arba rodenticidai, – kenksmingiems arba nepageidaujamiems organizmams (pvz., virusams, bakterijoms, grybams, vabzdžiams arba stuburiniams gyvūnams), turintiems žalingą poveikį aplinkai, gyvūnams, žmonėms, jų veiklai arba jų naudojamiems ar gaminamiems produktams, naikinti arba kontroliuoti skirtų produktų šeima. Biocidinius produktus įvairiai naudoja tiek pramoniniai, tiek profesionalūs naudotojai ir plačioji visuomenė.

Biocidinių produktų reglamentu siekiama gerinti vidaus rinkos veikimą, kartu užtikrinant aukštą žmonių sveikatos, gyvūnų sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį.

Biocidinių produktų autorizacijos sistema grindžiama dviejų etapų metodu.

Per pirmąjį etapą biocidinį poveikį turinti veiklioji medžiaga, įvertinus jos pavojingas savybes ir galimą riziką, turi būti patvirtinama ES lygmeniu.

Per antrąjį etapą kiekvienas biocidinis produktas turi būti autorizuojamas ES arba nacionaliniu lygmeniu.

Tačiau jeigu įsigaliojus BPD veikliosios medžiagos jau buvo pateiktos rinkai, taikomas atvirkštinis metodas. BPD nustatytas šių veikliųjų medžiagų pereinamasis laikotarpis, per kurį vis dar galima pateikti rinkai biocidinius produktus, kuriuose yra šių veikliųjų medžiagų, vadovaujantis valstybių narių nacionaline praktika.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad biocidiniai produktai, nepaisant su jų naudojimu susijusios rizikos, atlieka svarbų vaidmenį kasdieniame ES piliečių gyvenime. Pavyzdžiui, insekticidai ir dezinfekantai yra labai svarbūs visuomenės sveikatai, nes lengvina pernešėjų platinamų ligų (pvz., maliarijos, dengė karštligės, čikungunijos, Zikos viruso), per maistą plintančių ligų (pvz., salmoneliozės, listeriozės) arba hospitalinių infekcijų (pvz., MRSA) kontrolę. Be to, biocidiniai produktai plačiai naudojami tokiose medžiagose kaip plastikai, dažai, tekstilė, mediena ir pan., kad šių medžiagų neardytų mikrobai, grybai arba vabzdžiai.

Atsižvelgiant į šiuos visuomenės poreikius, reikia didelių biocidinius produktus rinkai pateikiančių įmonių investicijų, pirmiausia siekiant teikti duomenis, kurių reikia, kad būtų galima įrodyti jų produktų saugą ir efektyvumą.

¹ 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo, tekstas svarbus EEE, OL L 167, 2012 6 27, p. 1–123.

² 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/8/EB dėl biocidinių produktų pateikimo į rinką, OL L 123, 1998 4 24, p. 1–63.

Kaip nurodyta pirmiau, biocidiniai produktai naudojami daugelyje labai įvairių sektorių³. Todėl kyla daug sunkumų, ypač susijusių su informacijos teikimu galutiniams naudotojams ir suinteresuotiesiems subjektams ir jų informuotumo didinimu.

1.2. Tvarus naudojimas

Tvarų biocidinių produktų naudojimą galima apibrėžti kaip siekį mažinti biocidinių produktų naudojimo riziką ir poveikį žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ir aplinkai, taip pat skatinti taikyti integruotą kenkėjų kontrolę ir alternatyvius būdus arba metodus, pvz., ne chemines biocidinių produktų alternatyvas.

Vis dėlto pažymėtina, kad biocidiniai produktai taip pat svarbūs kaip žmonių sveikatos, gyvūnų sveikatos ir aplinkos apsaugos priemonės ir kad ne cheminės alternatyvos ne visada gali būti efektyvios, praktiškai pritaikomos arba jų net gali nebūti. Todėl tvaraus naudojimo strategija taip pat turi būti užtikrinama, kad ir toliau būtų turima pakankamai biocidinių produktų šiems tikslams siekti.

1.3. Ataskaitos tikslas

BPR 18 straipsnyje nurodyta, kad Komisija, atsižvelgdama į taikant BPR įgytą patirtį, pateikia Tarybai ir Europos Parlamentui ataskaitą apie tai, kaip BPR prisidedama prie tvaraus biocidinių produktų naudojimo. Šioje ataskaitoje taip pat turi būti atsižvelgiama į poreikį nustatyti papildomas priemones, pirmiausia skirtas profesionaliems naudotojams, siekiant mažinti biocidinių produktų keliamą riziką žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ir aplinkai.

Tame pačiame straipsnyje nustatyti išnagrinėtini klausimai, susiję su:

- geriausios praktikos skatinimu siekiant kuo labiau sumažinti biocidinių produktų naudojimą;
- efektyviausiais biocidinių produktų naudojimo stebėsenos metodais;
- integruotosios kenkėjų kontrolės principų numatymu ir taikymu naudojant biocidinius produktus;
- biocidinių produktų naudojimo tam tikrose vietose, pvz., mokyklose, darbovietėse, vaikų darželiuose ir pan., keliamą riziką ir klausimu, ar reikia imtis papildomų priemonių tokiai rizikai pašalinti;
- įrangos, naudojamos taikant biocidinius produktus, geresnio veikimo svarba.

Taigi šioje ataskaitoje siekiama ne tik išnagrinėti BPR 18 straipsnyje nurodytus aspektus (2 skyrius), bet ir atsižvelgti į papildomus klausimus (3 skyrius).

Ši ataskaita grindžiama preliminariu tyrimu⁴ (toliau – tyrimas), kurio metu atlikta plataus masto valstybių narių kompetentingų institucijų, pramonės ir NVO atstovų apklausa.

³ Į BPR taikymo sritį patenka keturios pagrindinės biocidų grupės, o jos skirstomos dar į 22 produktų tipus, tarp kurių – dezinfekantai, skirti žmogaus higienai, balzamavimo ir taksiderminiai skysčiai, supakuotų produktų konservantai, insekticidai, rodenticidai ir nuo apaugimo apsaugantys produktai.

⁴ *Analysis of measures geared to the sustainable use of biocidal products*, Milieu Ltd, 2015 m.

2. KAIP BIOCIDINIŲ PRODUKTŲ REGLAMENTU PRISIDEDAMA PRIE TVARAUS BIOCIDŲ NAUDOJIMO?

Šiame skyriuje apžvelgiamos tyrimo išvados ir aprašoma, kaip BPR prisidedama arba galima prisidėti prie tvaraus biocidų naudojimo.

2.1. Geriausios praktikos skatinimas siekiant mažinti biocidinių produktų naudojimą

Geriausia praktika – pavyzdinis metodas arba metodika, dažnai pristatomas (-a) gairėse, kuriomis siekiama mažinti riziką ir gerinti techninį supratimą, taikant produktą arba metodą. Atsižvelgiant į įgyvendinimą ir taikymą (pageidautina visoje ES), labai svarbu, kad, rengiant geriausios praktikos gaires, dalyvautų suinteresuotieji subjektai. Geriausios praktikos gairėse daugiausia dėmesio skiriama biocidinių produktų naudojimo etapui; jomis siekiama skatinti tvarų šių produktų naudojimą ne tik autorizacijos procedūros metu.

Siekiant užtikrinti darnų požiūrį į tvarų biocidinių produktų naudojimą visoje ES, reikia, be kita ko, užtikrinti geriausios praktikos sklaidą ir tvaraus biocidinių produktų naudojimo principų laikymąsi.

2.1.1. Geriausios praktikos nustatymas suteikiant produktų autorizaciją arba patvirtinant medžiagas

Produktų autorizacijos liudijimuose turi būti nurodomos su produktų, kuriems jie išduodami, tiekimu rinkai ir naudojimu susijusios sąlygos. Juose pirmiausia turėtų būti pateikiamos biocidinių produktų saugaus naudojimo ir šalinimo instrukcijos.

Esamų gairių dokumentus arba geriausios praktikos kodeksus galima skatinti taikyti, be kita ko, pateikiant į juos nuorodas produkto autorizacijos liudijime, kad jie būtų aiškiai nurodyti produkto naudojimo instrukcijose. Pavyzdžiui, Vokietijoje antikoagulantinių rodenticidų autorizacijos liudijimuose pateikiama teisiškai privaloma nuoroda į specializuotiems ir licencijuotiems profesionaliems šių produktų naudotojams skirtą geriausios praktikos kodeksą, grindžiamą esamomis pramonės gairėmis ir ES teisės nuostatomis⁵. Vis dėlto pasirinkus šią galimybę tikimasi, kad galutinis naudotojas perskaitys pateiktas rekomendacijas ir tinkamai jų laikysis.

Jei taikoma sertifikavimo arba mokymo sistema, autorizacijos liudijime gali būti pateikiama nuoroda į šią sistemą. Šis metodas taikomas, pvz., suteikiant autorizaciją rodenticidams Jungtinėje Karalystėje; joje antikoagulantinių rodenticidų autorizacija suteikiama su sąlyga, kad užtikrinta atitiktis pramonės pasiūlytai atsakingo valdymo sistemai⁶.

Kalbant apie medžiagas, apsaugančias nuo apaugimo, pažymėtina, kad visoms iki šiol patvirtintoms veikliosioms medžiagoms taikoma nuostata, pagal kurią asmenys, tiekiantys rinkai neprofesionaliems naudotojams

⁵ http://www.baua.de/de/Chemikaliengesetz-Biozidverfahren/Biozide/pdf/Allgemeine-Kriterien-Version1-3-englisch.pdf?__blob=publicationFile&v=2

⁶ *Second Generation Anticoagulant Rodenticide (SGAR) Stewardship Regime.*

skirtus nuo apaugimo apsaugančius produktus, privalo juos tiekti kartu su tinkamomis pirštinėmis.

Tai pavyzdys, kaip nustatant pardavimo vietoms taikomas prievoles siekiama užtikrinti, kad galutinį naudotoją pasiektų ne tik informacija, bet ir asmeninės apsaugos priemonės. Iš jo matyti, kaip tiekimo grandinėje, pirmiausia – mažmeninės prekybos lygmeniu, galima nustatyti reikalavimus, siekiant skleisti geriausią praktiką ir skatinti tvarų biocidinių produktų naudojimą.

Šias prievoles galima nustatyti, nes į BPR taikymo sritį patenka biocidinių produktų tiekimas (t. y. nuo pirmojo tiekimo iki naudojimo vietos), o veikliosios medžiagos patvirtinamos įgyvendinimo reglamentais – bendrosios taikymo srities priemonėmis, kuriomis galima patvirtinti tiekimo grandinei skirtas nuostatas.

Patvirtinant medžiagas, būtų galima nustatyti draudimą laisvai parduoti arba parduoti internetu, taikytiną, pvz., biocidiniams produktams, kuriuose yra netvirtinimo kriterijus atitinkančių, bet remiantis BPR 5 straipsnio 2 dalyje nurodyta išimtimi patvirtintų ir autorizuotų veikliųjų medžiagų. Be to, būtų galima apsvarstyti galimybę nustatyti apribojimą, pagal kurį platinti ir parduoti šiuos biocidinius produktus galėtų tik tinkamą kvalifikaciją turintys specialistai.

2.2. Veiksmingi biocidinių produktų naudojimo stebėsenos metodai

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad kol kas valstybės narės yra surinkusios labai nedaug informacijos apie biocidinių produktų naudojimą.

Šiuo metu ES lygmeniu nėra įdiegta specialios biocidinių produktų metinio pardavimo duomenų stebėsenos sistemos. Ateityje, naudojant Europos cheminių medžiagų agentūros tvarkomu Biocidinių produktų registrą (R4BP), galėtų būti pasiūlyta šių duomenų rinkimo priemonė⁷.

Vis dėlto svarbu aiškiai apibrėžti, koks turėtų būti šios informacijos turinys ir rinkimo tikslas ir kaip ja galėtų būti remiami BPR tikslai, įskaitant tvarų naudojimą.

2.3. Integruotosios kenkėjų kontrolės (IKK) principai ir biocidinių produktų naudojimas. Geriausia praktika

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad pramonės asociacijos arba valstybės narės jau yra parengusios daug su įvairiais produktų tipais susijusių geriausios praktikos dokumentų.

2.3.1. Geriausios praktikos kodeksai

Siekdami skatinti IKK principais grindžiamą tvarų biocidinių produktų naudojimą, pramonės atstovai gali rengti gaires arba geriausios praktikos kodeksus.

⁷ <http://echa.europa.eu/lt/support/dossier-submission-tools/r4bp/>

Šiuo atžvilgiu dėmesio vertas Europos biocidų pramonės atstovų parengtos Rodenticidinių masalų kaip biocidų naudojimo Europos Sąjungoje geriausios praktikos gairės (*Guideline on Best Practice in the Use of Rodenticide Baits as Biocides in the European Union*⁸). Šiose gairėse aprašyta, ką daryti prieš pradėdant taikyti rodenticidus, juos taikant ir baigus taikyti, pateikta praktinių gairių, kokių principų reikėtų laikytis daugeliu įvairių rodenticidų naudojimo aplinkybių, aprašyta, kaip stebėti graužikų buvimą, kad nereikėtų nuolat taikyti rodenticidinių masalų, ir aptartos rodenticidų alternatyvos. Gairių dokumente taip pat patariama, kur gauti informacijos apie atsparumą antikoguliantams ir kaip šį atsparumą geriausia kontroliuoti.

2.3.2. RVASVT

Maisto tvarkymo subjektai privalo laikytis rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų (RVASVT) sistemos principų⁹. Panašiai ir tam tikrą veiklą vykdančys pašarų ūkio subjektai privalo taikyti RVASVT principais grindžiamas procedūras.¹⁰

RVASVT metodas, ypač dezinfekantų atžvilgiu, yra prevencinis (įskaitant galimos rizikos stebėseną); taikant jį tinkamai, užtikrinama patikima higienos kontrolė, o kartu, laikantis tvaraus naudojimo principų, gali būti lengviau naudoti dezinfekantus.

Be to, taikant RVASVT sistemas, kartu su specialiais šiuose sektoriuose parengtais kodeksais ir gairėmis, paprastai atkreipiamas dėmesys į dezinfekavimą, kenkėjų kontrolę ir naudotojų mokymą.

2.3.3. Standartai ir sertifikavimas

Rengiant standartus ir su jais derinant sertifikavimą, taip pat galima užtikrinti tinkamą ir tvarų biocidinių produktų naudojimą.

Neseniai patvirtintas Europos standartas (EN 16636)¹¹ – geras pavyzdys, ko galima pasiekti.

Užtikrinę atitiktį standartui EN 16636, kenkėjų kontrolės paslaugų teikėjai galės įrodyti, kad turi kenkėjų kontrolės paslaugoms teikti būtiną kompetenciją ir praktinės patirties, kad taiko kontrolės sistemą siekdami užtikrinti nuoseklų kokybės lygį ir sistemingai mažina klientams ir visuomenei kylančią riziką, taip pat galimo neigiamo poveikio riziką aplinkai ir gyvūnų gerovei.

Tokiomis iniciatyvomis tiesiogiai prisidedama prie tvaraus biocidinių produktų naudojimo.

⁸ <http://www.rrac.info/content/uploads/CEFIC-EBPF-RWG-Guideline-Best-Practice-for-Rodenticide-Use-FINAL-S-.pdf>

⁹ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos, OL L 139, 2004 4 30, p. 1–54.

¹⁰ 2005 m. sausio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 183/2005, nustatantis pašarų higienos reikalavimus, OL L 35, 2005 2 8, p. 1.

¹¹ Kenkėjų kontrolės paslaugų Europos standartas (EN 16636), Europos standartizacijos komitetas (CEN)

2.4. Konkrečiose vietose, pvz., mokyklose, darbovietėse, darželiuose ir pan., kylanti rizika

2.4.1. Dabartinė padėtis

Atlikus tyrimą, remiantis daugumos iki šiol pagal BPR patvirtintų veikliųjų medžiagų (medienos konservantų, insekticidų, repelentų, atraktantų ir nuo apaugimo apsaugančių produktų) analize, padaryta išvada, kad apie konkrečią riziką nepranešta arba kad konkrečiose produktų autorizavimo sąlygose nustatytais rizikos mažinimo priemonėmis šių biocidinių produktų naudojimo etape į riziką atsižvelgiama pakankamai.

Apie konkrečią kitų pagal nacionalines taisykles rinkai pateiktų tipų produktų riziką nepranešta.

Taip pat pažymėtina, kad, kaip reikalaujama BPR 17 straipsnio 5 dalyje, valstybės narės turi imtis priemonių teikti visuomenei tinkamą informaciją apie biocidinių produktų naudą ir su jais susijusią riziką ir būdus, kaip kuo labiau sumažinti jų naudojimą. Tyrimo dokumente pripažįstama, kad ši informacija, ypač susijusi su naudojimu tokiose srityse, kuriose produktų poveikį gali patirti pažeidžiami asmenys, pvz., vaikai, yra svarbi.

Atsižvelgiant į riziką paviršiniam arba požeminiam vandeniui, tyrimo dokumente valstybės narės raginamos naudoti kitų stebėsenos sistemų informaciją, pvz., prioritetinių medžiagų ir konkrečiame upės baseine nustatytų teršalų stebėsenos pagal Vandens pagrindų direktyvą informaciją; ji galėtų būti naudinga nustatant konkrečią biocidinių produktų keliamą riziką vandens aplinkai. Šiuo atžvilgiu, siekiant užtikrinti tikslingą medžiagų, kurios gali kelti susirūpinimą, (įskaitant naujus teršalus) stebėseną visoje ES ir remti prioritetų nustatymo procesą ateityje atliekant prioritetinių medžiagų sąrašo peržiūras, sukurtas stebėjimo sąrašo mechanizmas¹².

Be to, Komisijos sukurta ir įgyvendinta Cheminių medžiagų stebėsenos informacijos platforma (*Information Platform for Chemical Monitoring*(IPChem))¹³ veikia kaip bendra saugykla, kurioje galima susipažinti su Europos Komisijos įstaigų, valstybių narių, tarptautinių ir nacionalinių organizacijų ir mokslininkų tvarkomais ir jiems prieinamais cheminės stebėsenos duomenų rinkiniais.

2.4.2. Informacijos sklaida

Kaip nurodyta pirmiau, mokymas ir dalijimasis informacija yra labai svarbūs užtikrinant, kad, siekiant apsaugoti konkrečias sritis, būtų tinkamai taikomos rizikos mažinimo priemonės.

Todėl, jei siekiant užtikrinti tinkamą rizikos mažinimo priemonių taikymą prireiktų daugiau priemonių, daugeliu atvejų būtų galima imtis priemonių, kuriomis skleidžiama informacija galutiniam naudotojui ir gerinamas švietimas bei mokymas.

¹² Direktyvos 2013/39/EB, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2000/60/EB ir 2008/105/EB, 8b straipsnis; Komisijos sprendimas (ES) 2015/495.

¹³ <https://ipchem.jrc.ec.europa.eu/RDSIDiscovery/ipchem/index.html>

Rengiant mokymus ir teikiant informaciją taip pat reikėtų nurodyti, kaip vengti nebūtino taikymo ir naudoti galimas ne chemines alternatyvas.

Šiuo atžvilgiu kelios valstybės narės (pvz., Belgija¹⁴ arba Danija¹⁵) jau akivaizdžiai ir net kūrybiškai stengėsi informuoti plačiąją visuomenę apie tvaraus biocidinių produktų naudojimo principus.

2.5. Geresnio įrangos, naudojamos taikant biocidinius produktus, veikimo svarba

Pažymėtina, kad daugelis – ypač plačiai visuomenei skirtų – biocidinių produktų taikomi nenaudojant įrangos arba dažniausiai naudojamos tokios priemonės kaip pirštinės ir kitos asmeninės apsaugos priemonės, kurios jau yra reglamentuojamos Direktyva 89/686/EEB¹⁶.

Todėl speciali įranga daugiausia naudojama pramonės arba paslaugų sektoriuose, kuriuose ir taip jau naudojama daug įrangos, leidžiančios kuo labiau sumažinti poveikį (pvz., automatinės medienos apdorojimo sistemos) ir išvengti perdozavimo (pvz., supakuotų produktų konservantų dozavimas atlikus kalibravimą, nuo apaugimo apsaugančių dažų purškiklių kalibravimas), ir ji laikoma atitinkančia savo paskirtį.

Be to, pageidaujamas konkrečius apribojimus arba reikalavimus būtų galima užtikrinti kiekvienu atveju atskirai, į medžiagos patvirtinimą arba produkto autorizacijos liudijimą įtraukiant konkrečias sąlygas.

Galiausiai, nors svarbus kai kurių biocidinių produktų taikymo veiksnys yra tinkama dozavimo įranga, siekiant kuo labiau sumažinti poveikį, reikia atsižvelgti ir į kitus veiksnius, pvz., tinkamo produkto pasirinkimo, oro sąlygų nustatymo, užkrėtimo lygio ir pan. Iš to taip pat matyti apie kiekvieno tipo produktų, kuriuos naudotojas gali įsigyti, pritaikytą tinkamo naudojimo instrukcijų svarbą.

¹⁴ http://www.belgium.be/fr/publications/publ_ongewenste-gasten-in-huis-of-tuin.jsp

¹⁵ <http://www.hverdagsgifte.dk/>

¹⁶ 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/686/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su asmeninėmis apsaugos priemonėmis, suderinimo, OL L 399, 1989 12 30.

3. INOVACIJŲ SKATINIMO IR TVARAUS NAUDOJIMO PROPAGAVIMO PRIEMONĖS

Apsvarstytos ir kitos priemonės arba veiksmai, kuriais būtų galima skatinti inovacijas ir naujų geresnėmis savybėmis pasižyminčių produktų kūrimą.

3.1. Netvirtinimas, pakeitimas ir lyginamasis vertinimas

Biocidinių produktų reglamente nustačius veikliųjų medžiagų netvirtinimo ir pakeitimo kriterijus ir biocidinių produktų, kuriuose yra galimai keistinių veikliųjų medžiagų, lyginamąjį vertinimą, sukurti labai galingi laipsniško didelį ir labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų naudojimo nutraukimo mechanizmai. Be to, jais teikiamos paskatos kurti geresnes alternatyvas.

Kol kas išnaudotos ne visos šių mechanizmų galimybės, nes daug veikliųjų medžiagų dar vertinama ir daug biocidinių produktų dar turi būti autorizuota. Vis dėlto tikėtina, kad šiais mechanizmais bus labai prisidedama prie tvaraus biocidų naudojimo.

3.2. Ženklinimo sistemos

Atliekant tyrimą aiškintasi, kaip būtų galima paprastai ir matomai identifikuoti biocidinius produktus, kurie turėtų mažesnę poveikį žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ir aplinkai, kad galutiniams naudotojams būtų ne tik lengviau rinktis turint pakankamai informacijos, bet ir suteikti šiems produktams konkurencinį pranašumą, o kartu ir aiškiai skatinti pramonę kurti geresnius produktus.

Atliekant tyrimą konkrečiai analizuota, ar šiuo tikslu būtų galima taikyti esamas ekologinių ženklų (pvz., ES ekologinio ženklo, „Mėlynojo angelo“ arba Šiaurės šalių ekologinio ženklo (gulbės)) sistemas ir ar pramonės asociacijos arba pavienės įmonės yra sukūrusios (savanoriškas) sistemas, iš kurių būtų galima semtis idėjų.

3.2.1. ES ekologinio ženklo reglamentas

Reglamento (EB) Nr. 66/2010¹⁷ (toliau – Ekologinio ženklo reglamentas) tikslas – sukurti savanorišką ES ženklo suteikimo sistemą, kurią taikant naudotojams būtų lengviau nustatyti produktus ir paslaugas, kurių poveikis aplinkai per visą jų gyvavimo ciklą – nuo žaliavos gavimo iki gamybos, naudojimo ir šalinimo – yra mažesnis.

Vis dėlto atlikus tyrimą paaiškėjo, kad biocidiniai produktai dėl jiems būdingų savybių ir paskirties kontroliuoti nepageidaujamus organizmus nėra vertinami kaip tinkami šiai sistemai arba atitinkantys jos reikalavimus.

Be to, atkreiptas dėmesys į tai, kad sunkumų kyla dėl didelės biocidinių produktų įvairovės ir įvairių naudojimo sektorių, nes ES ekologinio ženklo kriterijai parengti atsižvelgiant į konkrečius produktus.

¹⁷ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 66/2010 ES dėl ekologinio ženklo, OL L 27/1, 2010 1 30.

Galiausiai ES ekologiniu ženklu skatinama naudoti esamas biocidinių produktų alternatyvas, pvz., vietoj įprastai impregnuotų medžiagų naudoti medžiagas, kuriose nėra biocidų.

3.2.2. *Pramonės iniciatyvos*

Siekdami skatinti tvarią praktiką arba atkreipti dėmesį į savo produktų žaliąsias savybes, pramonės atstovai arba pramonės asociacijos ėmėsi kelių iniciatyvų.

Ir, nors šias iniciatyvas taikė pavienės įmonės – dažnai įgyvendindamos savo produktų atsakingo valdymo arba rinkodaros strategiją – matyti, kad, įmonės gali imtis priemonių, siekdamas mažinti biocidinių produktų poveikį aplinkai.

Be to, jose yra naudingų elementų, kuriuos būtų galima taikyti plačiau, siekiant skatinti inovacijas arba kurti naujus produktus, turinčius geresnį poveikį žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ir aplinkai, ir kartu apskritai prisidėti prie tvaraus biocidinių produktų naudojimo.

3.3. **Geriausi prieinami gamybos būdai pagal Direktyvą 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų¹⁸**

ES lygmeniu pagal Direktyvą 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų rengiant ir peržiūrint geriausių prieinamų gamybos būdų informacinius dokumentus (toliau – GPGB informacinius dokumentus)^{19,20}, galima nustatyti ir skatinti geriausią tvaraus biocidų naudojimo praktiką pramoninės gamybos srityje.

Šiuose GPGB informaciniuose dokumentuose skatinama naudoti mažiau pavojingas medžiagas, o kai kuriuose iš jų tiesiogiai arba netiesiogiai sprendžiamas biocidinių produktų naudojimo konkrečiuose pramonės sektoriuose klausimas.

¹⁸ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (nauja redakcija), OL L 334, 2010 12 17.

¹⁹ Pramoninių išmetamų teršalų direktyvos (PITD, 2010/75/ES) 13 straipsnio 1 dalis.

²⁰ <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.

4. IŠVADOS

Kaip nurodyta įvade, BPR visapusiškai taikomas tik nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. Taigi iki šiol įgyta nedaug su dabartiniais teisės aktais susijusios patirties.

Be to, medžiagų patvirtinimas, produktų autorizacija, lyginamieji biocidinių produktų, kuriuose yra galimai keistinių medžiagų, vertinimai, siekiant laipsniškai nutraukti šių produktų naudojimą, jau yra svarbūs žingsniai, kuriais prisidedama prie tvaraus biocidinių produktų naudojimo tikslo.

Todėl siekiant skatinti tvarų biocidinių produktų naudojimą pirmasis ir pagrindinis prioritetas turi būti užbaigti tebevykstantį visų veikliųjų medžiagų, kurios įsigaliojus BPD jau buvo pateiktos rinkai, vertinimą ir biocidinių produktų, kuriuose yra šių veikliųjų medžiagų, autorizaciją.

Tad valstybės narės ir pramonė daugiausia pastangų ir lėšų turėtų skirti medžiagų patvirtinimui ir produktų autorizacijai.

Be to, valstybės narės, siekdamos užtikrinti, kad jokie produktai nebūtų neteisėtai pateikiami rinkai ir kad biocidiniai produktai būtų tinkamai ženklinami, turės daugiau papildomų išteklių skirti vykdymo užtikrinimo veiklai.

Dėl galimų papildomų priemonių, kuriomis būtų galima mažinti biocidinių produktų riziką žmonių sveikatai, gyvūnų sveikatai ir aplinkai, tyrimo dokumente padaryta išvada, kad veikliųjų medžiagų patvirtinimo arba biocidinių produktų autorizacijos sąlygomis nustatytais priemonėmis jau dabar tinkamai atsižvelgiama į riziką.

Konkrečiai dėl profesionalių naudotojų tyrimo dokumente padaryta išvada, kad siekiant mažinti poveikio riziką pakanka pagal ES darbuotojų sveikatos ir saugos teisės aktus ir cheminių medžiagų teisės aktus taikomų kontrolės priemonių, derinamų su biocidinių produktų autorizavimo etape nurodytomis rizikos mažinimo priemonėmis, jei jų laikomasi.

Be to, atsižvelgiant į labai įvairų biocidinių produktų pobūdį ir jų taikymo įvairovę, atrodo, kad nėra tinkama tiesiog išplėsti Pagrindų direktyvos dėl tausiojo pesticidų naudojimo taikymo sritį, įtraukiant į ją biocidinius produktus. Užuoat ją išplėtus, pagrindinių su biocidiniais produktais susijusių šios direktyvos tikslų galima siekti įvairiais būdais ir tikslingesniais veiksmais. Dėl tų pačių priežasčių atrodo, kad taip pat nėra tinkama išplėsti Mašinų direktyvos taikymo sritį, įtraukiant į ją biocidinius produktus.

Dėl būdų ir tikslingų veiksmų pažymėtina, kad, norint užtikrinti tinkamą, saugų ir tvarų biocidinių produktų naudojimą, reikia tinkamų gairių arba informacijos ir veiksmingai jas (ją) platinti, kad ir koks – profesionalus ar neprofesionalus – būtų naudojimas.

Dėl pramoninio naudojimo pažymėtina, kad parengus GPGB informacinius dokumentus prireikus į juos reikėtų įtraukti geriausios biocidinių produktų naudojimo praktikos gaires.

Profesionalaus naudojimo srityje reikėtų derinti rekomendacinių dokumentų rengimą, mokymą ir naudotojų geriausios praktikos taikymo sertifikavimą.

Neprofesionalaus naudojimo srityje daugiausia dėmesio reikėtų skirti nuostatom, susijusioms su autorizacijos liudijimu ir produktų ženkliniu. Techniniai sprendimai, pvz., RDA žymenimis arba greitojo atsako kodais (QR kodais), kuriais nurodoma autorizacijos liudijimo turėtojo svetainė, galima suteikti naudotojams galimybę sužinoti konkrečias produkto savybes ir naudojimo instrukcijas.

Toliau apibendrintai pateikiami Komisijos vykdytini veiksmai, kurių raginamos imtis ir valstybės narės:

- sutelkti dėmesį į esamų veikliųjų medžiagų peržiūros programą ir dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad ji būtų baigta įgyvendinti vėliausiai iki 2024 m. pabaigos;
- užtikrinti, kad, patvirtinus veikliąsias medžiagas, per trejus metus būtų išduoti, iš dalies pakeisti arba panaikinti produkto autorizacijos liudijimai;
- skirti papildomų išteklių vykdymo užtikrinimo veiklai;
- naudotis esamų teisėkūros priemonių pranašumais, pirmiausia atidžiai stebint, kaip rengiami GPGB informaciniai dokumentai, galintys būti svarbūs pramonės procesuose naudojamiems biocidiniams produktams;
- skatinti komunikaciją ir rengti informuotumo didinimo kampanijas, siekiant informuoti galutinius naudotojus, naudojantis svetainėmis, parduotuvėse platinamais lankstukais arba vaizdo įrašais, ant biocidinių produktų pateikiant greitojo atsako kodus ir pan.;
- skatinti rengti ir įgyvendinti standartus (pvz., CEN), kuriais būtų galima prisidėti prie tvaraus biocidinių produktų naudojimo;
- palaikyti mokslinių tyrimų iniciatyvas tvaraus biocidų ir alternatyvių biocidinių produktų naudojimo klausimais.